

Riječ uredništva

Zbornik radova koji je pred čitateljem nastao je na temelju 1. Hrvatskog speleoarheološkog kongresa (HSAK), održanog u Speleonu – Centru podzemne baštine u Novoj Kršlji od 25. do 27. listopada 2024. godine. Kongres je organiziran s namjerom prezentacije novih rezultata i spoznaja arheoloških istraživanja speleoloških objekata u Hrvatskoj te u susjednim i drugim zemljama. Na kongresu je predstavljeno 21 usmeno izlaganje i pet postera, a koje je pripremio 73 autora iz 49 različitih institucija iz Hrvatske (24) i inozemstva (25). Među njima su istraživački instituti, sveučilišta, udruge, speleološki klubovi, muzeji, javne ustanove, privatne tvrtke, kao i nezavisni istraživači. Time je kongres pokazao svoju interdisciplinarnu i međunarodnu dimenziju, ali i potvrdio važnost speleoarheologije kao područja koje povezuje arheologe i speleologe. Važno je istaknuti kako u Hrvatskoj postoji duga institucionalna tradicija arheoloških istraživanja u špiljama, a jedan od glavnih ciljeva ovoga kongresa bio je dodatno učvrstiti suradnju između arheologa i speleologa na obostranu korist i zadovoljstvo.

Tematski raspon izlaganja obuhvatio je raznolike sadržaje: od pojedinih arheoloških razdoblja i procesa formiranja nalazišta, preko pitanja tehnologije, kronologije, dinamike naseljavanja i simboličkog ponašanja, do istraživanja pogrebnih praksa, etnohistorijske uporabe špilja i metodologije arheološke prospekcije. Takva širina tema svjedoči o bogatstvu istraživačkih pristupa, ali i o vitalnosti zajednice koja se formirala oko speleoarheologije.

Ovaj Zbornik obuhvaća tek dio radova predstavljenih na kongresu, i to iz više razloga. Pojedini autori odlučili su svoja istraživanja objaviti u drugim publikacijama ili su ih već ranije objavili, dok su neki odustali od objave zbog nemogućnosti poštivanja zadanog roka za predaju rukopisa.

Službeni jezici 1. Hrvatskog speleoarheološkog kongresa bili su hrvatski i engleski, što je zadržano i u ovom Zborniku. Radovi su objavljeni na jeziku koji su odabrali sami autori, a uz svaki prilog priloženi su sažetci na oba jezika.

Zahvaljujemo svim autorima i recenzentima na njihovom doprinosu – bez njihove suradnje i truda ovaj Zbornik ne bi bio moguć.

Objavlivanjem ovoga Zbornika otvara se i nova tradicija. Već je planiran 2. Hrvatski speleoarheološki kongres, koji će se održati 2026. godine, a namjera je da se ovakav susret i razmjena znanja nastave u dvogodišnjem ritmu i u budućnosti. Nadamo se da će ova publikacija biti vrijedan poticaj daljnjim istraživanjima i suradnji te doprinos boljem razumijevanju složene uloge špilja u ljudskoj prošlosti.

Ovom prilikom željeli bismo zahvaliti Javnoj ustanovi Baraćeve špilje i Speleonu – Centru podzemne baštine, Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatskom speleološkom savezu i Ministarstvu kulture i medija RH na financijskoj i logističkoj potpori pri održavanju kongresa.

Nikola Vukosavljević
Hrvoje Cvitanović
Dario Vujević
Ivor Janković